

та бажанню відвідувати заклад освіти. Учителі, які обирають інтегровані курси або популяризують інтегровані уроки, удосконалюють свою педагогічну майстерність, поєднують теорію з практикою, впроваджують інноваційні технології сучасному освітньому середовищі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Модельні навчальні програми для 5–9 класів Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoyi-ukrayinskoyi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>

*Ігор ГРИНИК,
Олег МАКАРИШИН
(Дрогобич, Україна)*

РЕФЛЕКСИВНА ВЗАЄМОДІЯ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З БАТЬКАМИ ЩОДО ПРОФІЛАКТИКИ СОЦІАЛЬНИХ ДЕВІАЦІЙ УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ

Соціальний педагог – одна з наймолодших професій, проте покликана розв'язувати важливі завдання, бо фахівці в цій царині працюють із молодим поколінням, а отже, з нашим майбутнім. Останнім часом зростає кількість неблагополучних сімей, множаться проблеми, пов'язані з дитячою злочинністю, збільшується кількість дітей з девіантною поведінкою [4]. Ці чинники продиктували необхідність у появі нового фахівця. Ще кілька років тому обов'язки соціального педагога покладалися на організаторів із позакласної роботи та класних керівників.

Соціальний педагог – це фахівець, який працює з дітьми, а також їхніми батьками (законними представниками); дитячими та молодіжними об'єднаннями, з дорослим населенням в освітніх і спеціалізованих установах.

Фахівець цього профілю працює з дітьми, консультує батьків, організовує виховні заходи. У посадових обов'язках соціального педагога передбачені такі важливі функції: захищати і представляти інтереси дітей, підлітків, організовувати й реалізовувати заходи щодо профілактики девіантної поведінки. Проблемою профілактики девіацій є робота з боку спеціалістів (одностороння робота), у нашому випадку соціального педагога, і відсутність дій профілактичного характеру з боку батьків або законних представників дитини [1].

Рефлексивний зміст роботи реалізують через різні види діяльності соціального педагога з учнями, з батьками (законними представниками) та педагогами, що ґрунтуються на взаємодії і спрямовані на усвідомлення причин поведінки та розуміння подальших перспектив.

Активізація всіх сторін особистості кожного суб'єкта освітньої діяльності через рефлексивні форми роботи спонукає не тільки звернутися до аналізу та переосмислення минулого досвіду, а й активізувати ще не затребувані в попередньому досвіді інтелектуальні, особистісні, комунікативні ресурси [2, с. 86].

Важливість рефлексивних форм роботи в освітньому процесі зумовлена потенціалом її впливу на процеси саморозвитку, самоосвіти та самовиховання.

Суб'єкт, що рефлексує, може бути як індивідуальним, так і груповим, тому зміст рефлексивних форм роботи може реалізовуватися як в індивідуальній, так і груповій роботі. Зміст такої роботи спрямований на осмислення, аналіз і проектування та має завдання – організувати особливий внутрішній план діяльності людини.

У системі освіти розвиваються інноваційні процеси, які передбачають перехід до нових освітніх практик, що забезпечують підготовку «людей відповідальних», здатних продукувати нові ідеї,

культурні форми думки і дії, що є необхідними для співіснування і взаєморозуміння в динамічному сучасному світі [3].

Рефлексивна діяльність батьків – це процес аналізу проблеми, скрутної життєвої ситуації чи успіху, в результаті якого виникає розуміння їхніх причин, а головне – з'являються підстави для планування власних дій. Батьки, які рефлексують, є аналітиками, дослідниками свого досвіду, що володіють прогностичними здібностями. Предметом рефлексії людини може стати вона сама (якою вона є насправді і як вона бачить саму себе), та інші люди (наприклад, дитина: якою вона є насправді, як вона бачить саму себе і як її сприймають інші).

Рефлексивні засоби взаємодії соціального педагога з батьками, як і засоби навчання, можна розділити на матеріальні та духовні. До матеріальних можна віднести книжки, відеофільми або відеосюжети, добірки публікацій, колажі тощо, а до духовних – знання соціального педагога, види діяльності, способи співпраці тощо.

Вихід батьків у рефлексивну позицію і можливість подивитися на себе збоку виконує три основні функції:

- 1) пізнавальну (через розуміння внутрішніх властивостей об'єкта чи явища збагачуються процеси сприйняття, мислення тощо);
- 2) розвивальну (удосконалюються вміння аналізувати й адекватно сприймати себе, розуміти причини своєї поведінки; розуміти свої якості);
- 3) організаційну (управління виховним процесом, де батьки і педагоги є соратниками з постановки виховних завдань щодо учня) [2, с. 87].

У педагогіці сформульовано й основні принципи застосування рефлексивних засобів для батьків: цілеспрямованість і функціональна визначеність застосування рефлексивних засобів припускає, що в кожному конкретному випадку має бути визначено мету їх застосування; індивідуальний підхід до кожного з батьків, діалогічність у взаємодії,

суб'єктність у діяльності батьків, постійна «зміна» позицій і точок зору щодо своєї діяльності.

Реалізація цих принципів дає змогу батькам використовувати у висловлюваннях займенник «Я»; говорити про ситуацію з боку, утримуючи метапозицію; чітко позначати цілі, визначати покроковість їхніх досягнень, виокремлювати результат; аналізувати ситуацію взаємодії без оцінок; розуміти межі своєї відповідальності; прогнозувати ситуацію розвитку.

Рефлексивні форми роботи в сучасній діяльності соціального педагога вже не вважаються інноваційними і міцно увійшли до арсеналу інструментарію в роботі як з учнями, так і з учителями й батьками.

Головне завдання профілактики соціальних девіацій серед учнів – запобігти негативним змінам соціальної поведінки та попередити їх. Рефлексивна взаємодія соціального педагога з батьками допомагає це зрозуміти й усвідомити через аналіз проблеми, невдачі чи успіху, у результаті якого виникає розуміння їхньої сутності та народжуються перспективи спільних педагогічних дій. Для кожного соціального педагога це дуже важливе, складне, але посильне завдання на сучасному етапі розвитку суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи : модульний курс дистанційного навчання / А.Й. Капська, О.В. Безпалько, Р.Х. Вайнола; заг. ред. А.Й. Капської. Київ : Центр навч. л-ри, 2002. 164 с.

2. Кравчина Т. Професійна рефлексія в структурі інноваційної діяльності соціального педагога. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2019. Вип. 1 (44), С. 84–87. URL: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2019>

3. Оржеховська В.М., Кириченко В.І., Ковганич Г.Г. Взаємодія навчального закладу і сім'ї: стратегії, технології, моделі: практико орієнтований посібник. Харків : Точка, 2007. 200 с.

4. Федорченко Т.Є. Рання профілактика негативних проявів у поведінці дітей : навч.-метод. посіб. Київ : ХІК, 2003. 116